

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5CdoPr/7/2023
Identifikačné číslo spisu:	1317200368
Dátum vydania rozhodnutia:	29.02.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1317200368.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. v spore žalobkyne H. V. Y., narodenej XX. E. XXXX, H., E. XXXX/XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Bratislava, Červeňova 15, IČO: 47 244 895, proti žalovanému Základná umelecká škola v Malackách, Malacky, Záhorácka 1918, IČO: 36 063 967, zastúpenému advokátskou kanceláriou Malata, Pružinský, Hegedúš & Partners s. r. o., Bratislava, Twin City Tower, Mlynské nivy 10, IČO: 47 239 921, o antidiskriminačnej žalobe a inom, vedenom na bývalom Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 12Cpr/2/2017, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 23. februára 2022 sp. zn. 15CoPr/3/2021 takto

rozhodol:

Dovolanie voči výroku Krajského súdu v Bratislave z 23. februára 2022 sp. zn. 15CoPr/3/2021, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava III zo dňa 26. augusta 2020 č. k. 12Cpr/2/2017-776 vo výroku o zamietnutí žaloby a vo výroku o trovách konania z a m i e t a.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 23. februára 2022 sp. zn. 15CoPr/3/2021 vo výroku o trovách odvolacieho konania z r u š u j e a vec v tomto rozsahu v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. (Od 01. júna 2023) bývalý Okresný súd Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 26. augusta 2020 sp. zn. 12Cpr/2/2017 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala vyslovenia, že žalovaný svojím konaním porušil zásadu rovnakého zaobchádzania a dopustil sa tak voči žalobkyni diskriminácie z dôvodu príslušnosti k národu, veku, jazyka a z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti a žalovanému uložil povinnosť uhradiť žalobkyni náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 2.000,- € (výrok I.), zastavil konanie v časti uloženia povinnosti žalovanému napraviť protiprávny stav a zaplatiť žalobkyni náhradu časti funkčného platu za obdobie od 1. 9. 2016 do právoplatnosti rozsudku, a to za obdobie od 1. 9. 2016 do 30. 9. 2016 sumu 98,- €, za obdobie od 1. 10. 2016 do 5. 10. 2016 sumu 13,99 €, za obdobie od 6. 10. 2016 do 23. 10. 2016 sumu 99,82 €, za obdobie od 24. 10. 2016 do 31. 10. 2016 sumu 66,31 €, za čas od 1. 11. 2016

do 14. 11. 2016 sumu 142,04 €, za obdobie od 15. 11. 2016 do 30. 11. 2016 sumu 193,31 €, za obdobie od 1. 12. 2016 do právoplatnosti rozsudku sumu 338,30 € (výrok II.), uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni úroky z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 98,- € od 12. 10. 2016 do 5. 3. 2017, 5 % ročne zo sumy 98,- € od 12. 11. 2016 do 5.3.2017, 5 % ročne zo sumy 174,69 € od 12. 11. 2016 do 5. 3. 2017, 5 % ročne zo sumy 232,09 € od 12. 11. 2016 do 5. 3. 2017, 5 % ročne zo sumy 298,30 € od 12. 12. 2016 do 5. 3. 2017, 5 % ročne zo sumy 338,30 € od 12. 12. 2016 do 5. 3. 2017 do troch dní od právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku príslušenstva žalobu zamietol (výrok III.). Žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov konania (výrok IV.).

1.2. Súd prvej inštancie v konaní postupoval podľa § 307 - § 315 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a aplikoval § 1, § 2 ods. 1, 2, § 2a ods. 1 - 3, § 3 ods. 1, § 6 ods. 1, 2, § 9 ods. 1 - 3, § 11 ods. 1 - 3 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon), čl. 9, § 13 ods. 1 - 3, 5, 6, § 47 ods. 1 písm. b), § 81 písm. a), b) Zákonníka práce, § 1 ods. 4 zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme, § 52 ods. 3 písm. c), § 11 ods. 1, § 7 ods. 3 zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a § 5 ods. 1 zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Preukázané bolo, že medzi žalovaným a žalobkyňou bol pracovnoprávny vzťah. Žalobkyňa tvrdila, že žalovaný sa voči nej začal v polovici r. 2016 správať diskriminačne z dôvodu jej veku, z dôvodu oznámenia inej protispoločenskej činnosti, pre jej národnosť aj materinský jazyk.

1.3. K tvrdeniu žalobkyne o jej diskriminačnom a neobjektívnom Hodnotení II za obdobie od 01. 09. 2015 do 31. 08. 2016, podľa ktorej jeho jediným cieľom bolo odobratie osobného príplatku a postupné „vyštvanie“ žalobkyne zo školy okresný súd konštatoval, že v danom období boli v práci žalobkyne zistené viaceré nedostatky, na ktoré bola ústne, či písomne upozornená. Týkalo sa to jej vyučovacej činnosti, spočívajúcej v nevhodnom správaní sa na hodinách, na ktoré sa sťažovali viacerí napr.: v sťažnosti p. F. X. bolo o. i. uvedené, že žalobkyňa učí jej dcéru a dlhodobo, nevhodne a urážajúco sa správa k deťom, ktoré nazýva „cvičenými opicami, ktoré nemá rada“. Deti jej výslovnosti nerozumejú, má na nich prehnané požiadavky a vyhráza sa im päťkou. Deti s nechuťou chodia do školy a začínajú sa jej báť. Snažila sa s učiteľkou vec konzultovať, ale bola neprístupná a nepríjemná. Preto sa obrátila na žalovaného a žiadala celú vec prešetriť. J.. J.. K. L. v sťažnosti na žalobkyňu poukazuje na ich rozhovor z 23. septembra 2015, kedy ospravedlnil syna z neúčasti na hudobnej náuke. Reakciou a postojmi žalobkyne bol šokovaný a nemilo prekvapený, jej správanie označil za neprofesionálne. Na jeho dotaz ohľadom potreby čistého notového zošita nevedela uviesť žiadny relevantný dôvod. Má informácie, že podobný komunikačný incident nebol ojedinelý, preto žiada vedenie školy, aby prešetrilo kvalitu pedagogického prístupu žalobkyne na hodinách hudobnej náuky. Súd prvej inštancie zistil, že žalobkyňa porušila aj Príkaz riaditeľky č. 1/2017 (pozri bod 1.4. tohto rozsudku). Zdôraznil, že priznanie, zvýšenie, zníženie alebo odobratie osobného príplatku je vecou rozhodnutia zamestnávateľa a na jeho priznanie nie je právny nárok. Hlavná kontrolórka Mesta Malacky ako zriaďovateľa žalovaného žalobkyni podaním zo 17. marca 2017 sp. zn. ÚHK/8185/2017 oznámila, že jej sťažnosť na Hodnotenie II je neopodstatnená.

1.4. K tvrdeniu žalobkyne, že jej riaditeľka zakázala navštevovať s deťmi mimoškolské koncertné predstavenia v sobotu, v nedeľu súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyňa svojvoľne porušovala a neakceptovala Príkaz riaditeľky č. 1/2017, ktorým boli z prevádzkových dôvodov až do odvolania zrušené triedne koncerty. Podľa vyjadrenia žalobkyne „ona má inú predstavu o roli a činnostiach pedagóga a triedneho učiteľa hudobného odboru základnej umeleckej školy v procese výchovy a vzdelávania žiakov. Žalobkyňa tvrdila, že za koncert a za túto prácu nadčas jej nebola vyplatená mzda a podala sťažnosť u zriaďovateľa žalovaného. Hlavná kontrolórka Mesta Malacky žalobkyni podaním zo 17. marca 2017 sp. zn. ÚHK/8185/2017 oznámila, že jej sťažnosť je neopodstatnená, jej účasť na koncerte so žiakmi nebola prácou nadčas, žalobkyňa túto činnosť vykonala bez súhlasu a príkazu zamestnávateľa, preto ide o jej súkromnú aktivitu.

1.5. Ako nepravdivé sa ukázali tvrdenia žalobkyne, že žalovaný ju šikanoval a dával jej prepisovať triedne knihy, pričom nebola zamestnávateľom poučená ako ich viesť. Zápisnicou zo 6. júna 2016 (č. 1. 374) žalovaný preukázal, že riaditeľka žalovaného vykonala pohovor so žalobkyňou k bodu: Vedenie triednych kníh, dochádzky žiakov, hodnotenie a upozornila ju, že vedenie pedagogickej dokumentácie z jej strany nezodpovedalo zásadám stanovenými vnútornou smernicou; konkrétne jej vytkla, že žalobkyňa

nesprávne zapisovala známky žiakov do kolónky, v ktorej sa vyznačovala neprítomnosť žiakov na hodine, pričom klasifikáciu známk mala zaznamenávať do ňou zvoleného zápisníka. Riaditeľka žalobkyni vysvetlila, ako tvoriť zápis do tejto dokumentácie a upozornila ju, že ide o úradný dokument, ktorý sa musí archivovať. Žalobkyni bol preto dôvodne daný pokyn celú zle vedenú dokumentáciu prepísať do 30. júna 2016. Podobne žalobkyňa, napriek vnútornej smernici školy, svojvoľne kreovala a viedla skupinové vyučovanie o počte 3 žiakov namiesto stanovených 5-15 žiakov, bez upozornenia vedenia školy. Riaditeľka žalobkyňu upozornila na nerešpektovanie stanov, učebných osnov vydaných MŠ SR, čo tiež vyplýva zo zápisnice zo 6. júna 2016.

1.6. Žalobkyňa argumentovala, že bola nesprávne upodozrievaná z nedodržania pracovného času a na pracovisku bola načas. Mesto Malacky, zriaďovateľ žalovaného, listom sp. zn. ÚHK/2808/30730 zo 6. októbra 2016 odporučilo žalovanému zaviesť elektronickú evidenciu dochádzky a povinnosť pedagógov byť na pracovisku 15 minút pred začatím vyučovacieho procesu v zmysle čl. 10 ods. 22 písm. f) Školského poriadku. Z elektronickej dochádzky žalovaného bolo preukázané, že sa žalobkyňa do systému oneskorene zaevidovala dňa 30. júna 2016, kedy jej rozvrh začínal o 12:50 hod., a to o 12:43 hod., teda povinnosť stanovenú zamestnávateľom nedodržala. Irelevantné a nepreukázané bolo jej tvrdenie, že v práci bola skôr. Žalobkyňa porušila vnútorný predpis žalovaného č. 001/2015 a listom žalovaného z 21. júna 2016 bola písomne upozornená na menej závažné porušovanie pracovnej disciplíny.

1.7. Pri tvrdení žalobkyne o nezákonnosti zníženia jej funkčného platu jej argumentácia vychádzala zo skutočnosti, že má vysokoškolské vzdelanie II. stupňa, a preto nemôže byť zaradená do nižšej než 10. platovej triedy. Okresný súd uviedol, že ide o priamy rozpor s § 5 ods. 1 zák. č. 553/2003 Z. z., ktorý stanovuje, že pri zaradení zamestnanca do platovej triedy zamestnávateľ neprihliada na dosiahnutý vyšší stupeň vzdelania. Zaradenie žalobkyne do 9. platovej triedy bolo žalovaným odôvodnené a preukázané skutočnosťou, že žalobkyňa už nevyučovala jej aprobačný predmet, čím prestala spĺňať kvalifikačnú požiadavku podľa § 7 ods. 3 zák. č. 317/2009 Z. z. Správnosť zaradenia žalobkyne do 9. platovej triedy potvrdilo aj Ministerstvo školstva SR v stanovisku z 25. januára 2017.

1.8. K tvrdeniu žalobkyne o šikanózných hospitáciách vykonaných žalovaným na vyučovacích hodinách žalobkyne v dňoch 16. novembra 2015 (dvakrát), 18. novembra 2015 a 20. novembra 2015 súd prvej inštancie uviedol, že boli riadne v písomnej forme zaznamenané. Z písomného záznamu vyhotoveného 16. novembra 2015 mal preukázané, že vo vyučovacom postupe žalobkyne boli zistené viaceré nedostatky spočívajúce v používaní nesprávnej hudobnej terminológie, v zvolení neprimeraného rozsahu učiva, v nevhodnom riadení učebného procesu; s ohľadom na zistené nedostatky bola s rozstupom niekoľkých dní vykonaná opakovaná hospitácia. Tento postup žalovaného nemožno považovať za šikanózne správanie, pretože žalovaný zodpovedá za kvalitu a svoj riadny chod a na odstránenie nedostatkov zistených jednou hospitáciou bol oprávnený túto zopakovať.

1.9. Tvrdenie žalobkyne o zhoršení jej psychického stavu v dôsledku konania žalovaného, keď ju obvodná lekárnica (H. L. Z.) uznala za práceneschopnú a odporučila jej navštíviť psychiatra, nebolo preukázané, keďže žalobkyňa bola uznaná práceneschopnou dňa 6. októbra 2016 s diagnózou I 839, čo sú varixy dolných končatín bez vredu alebo zápalu (verejne dostupná informácia).

1.10. Súd prvej inštancie konštatoval, že vo vzťahu k diskriminácii z dôvodu príslušnosti žalobkyne k ukrajinskej národnosti a z dôvodu jej materinského jazyka (ruština) žalobkyňa neuviedla žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo možné dôvodne usudzovať, že žalovaný považuje národnosť žalobkyne za problematickú. Žalobkyňa svoje tvrdenia oprela o dokument označený ako Žiadosť o ukončenie dochádzky z odboru tanečnej výchovy z obsahu ktorého súd zistil, že ide o žiadosť zákonného zástupcu žiačky o ukončenie dochádzky jeho dcéry z odboru tanečnej výchovy pre nesúhlas s výučbou ruských piesní na hodinách žalobkyne. Súd prvej inštancie túto požiadavku rodiča žiačky školy nemohol považovať za diskriminačný postup žalovaného voči žalobkyni, keďže išlo o požiadavku rodiča žiačky, týkajúcu sa obsahu výučby, za ktorú platí. Žalovaný potvrdil, že na základe uvedenej žiadosti žalobkyňu požiadal, aby výuku obmedzila na piesne v slovenskom a anglickom jazyku, avšak iba s cieľom vyhovieť požiadavkám žiakov a ich zákonných zástupcov. Okresný súd konštatoval, že požiadavku na výučbu iba vo vybraných jazykoch nemožno bez ďalšieho považovať za diskriminačnú, nakoľko žalovaný je príspevkovou, dobrovoľnou organizáciou, závislou od finančných zdrojov rodičov žiakov a títo, ako potvrdila žalobkyňa, boli iba trojroční, teda mali problém s materinským jazykom a ešte viac s jazykom cudzím. Navyše konanie diskriminujúceho musí smerovať priamo proti diskriminovanému a stavať ho

do rozdielnej pozície od ostatných v podobnej situácii. O diskrimináciu by išlo len v prípade, ak by zákaz vyučovať ruské pesničky alebo iný zákaz mala len žalobkyňa a ostatní pedagogickí zamestnanci by vyučbu ruských pesničiek alebo inú, pre žalobkyňu zakázanú činnosť, mali dovolenú, čo žalobkyňa ani netvrdila, ani nepreukazovala. Žalobkyňa súdu predložila Osvedčenie o vykonaní skúšky zo slovenského jazyka z 2. marca 1988, pričom Krajský pedagogický ústav v Bratislave pod č. 1473/1975-I dňa 22. marca 1988 uvedené osvedčenie vystavil a zároveň dodal, že toto osvedčenie nenahrádza doklady o kvalifikácii na vyučovanie slovenského jazyka ako predmetu. Žalovaný preto od žalobkyne správne listom z 31. mája 2016 žiadal predložiť v zmysle § 11 zák. č. 317/2009 Z. z. do 15. júna 2016 doklad o jazykovej skúške, keďže vzdelanie získala v cudzom jazyku a jeho zákonné oprávnenie nemožno považovať za šikanu či diskrimináciu.

1.11. K diskriminácii z dôvodu veku vypovedala žalobkyňa tak, že žalovaný sa snažil kolektív omladiť a rovnako ako s ňou zaobchádzal aj s ostatnými staršími kolegami. K výpovedi alebo inému skončeniu pracovného pomeru došlo i u iných zamestnancov napr. p. F.. Naviac žalobkyňa žalovaný po prijatí organizačnej zmeny ponúkol iné voľné pracovné miesto, ktoré žalobkyňa odmietla a až následne jej bola daná výpoveď z dôvodu nadbytočnosti. Nešlo teda o rozdielne zaobchádzanie so žalobkyňou v porovnaní s ostatnými vekovo staršími zamestnancami žalovaného, ani o diskrimináciu žalobkyne.

1.12. Vo vzťahu k oznámeniu inej protispoločenskej činnosti ako dôvodu diskriminácie okresný súd poznamenal, že žalobkyňa ani neuviedla, o akú nahlásenú protispoločenskú činnosť má ísť a ani žalovaný sa k tomuto bodu žaloby nevedel vyjadriť a zaujať stanovisko. Išlo teda o ničím nepodložené tvrdenie, iba opísanú zákonnú možnosť.

1.13. Súd prvej inštancie poukázal na to, že antidiskriminačné spory patria do skupiny sporov, pre ktoré sú príznačné tzv. procesné odklony. Aby bolo možné hovoriť o porušení zásady rovnakého zaobchádzania, musí existovať dôvodný záver o porušení zákazu diskriminácie. Tento zákaz nie je vyjadrený len v antidiskriminačnom zákone, ale možno ho nájsť aj v ustanoveniach iných právnych predpisov. Zákon síce nekladie na žalobcu povinnosť vecného odôvodnenia žaloby vo veci porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, avšak samotná žaloba musí spĺňať kvalitatívnu podmienku porušenia tejto zásady prima facie. Uvedené ale nezabavuje žalobcu dôkaznej povinnosti automaticky. Ak má žalobca objektívne možnosť získať dôkazné prostriedky preukazujúce jeho tvrdenia, je v jeho záujme, aby tieto dôkazné prostriedky v žalobe uviedol. Ak sa tak nestane, vystavuje sa, okrem iného, postupu súdu, ktorý neaplikuje procesný inštitút preneseného dôkazného bremena automaticky, ale až potom, čo dospeje k dôvodnému záveru o možnom porušení práva na rovnaké zaobchádzanie. Ak súd k takému záveru nedospeje, vystavuje sa žalobca riziku procesného následku nesplnenia dôkaznej povinnosti, ktorým je zamietnutie žaloby. Súd prvej inštancie poukázal na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 30. apríla 2009 sp. zn. IV. ÚS 16/2009. Žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca oznámi súdu skutočnosť, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo (§ 11 ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z.).

1.14. Okresný súd dôvodil, že ku diskriminácii (nerovnakému zaobchádzaniu) dochádza vtedy, ak sa s osobou zaobchádza nepriaznivo v porovnaní so spôsobom, akým sa zaobchádzalo alebo by sa zaobchádzalo s ostatnými v podobnej situácii a jediným a výlučným dôvodom nepriaznivého zaobchádzania je, že konkrétna charakteristika, ktorej sú tieto osoby nositeľom, spadá do chránených dôvodov. Nepriaznivé zaobchádzanie bude pri konštatovaní diskriminácie relevantné, ak zaobchádzanie je nepriaznivé v porovnaní s niekým v podobnej situácii. Z tohto dôvodu je potrebný komparátor ako osoba alebo skupina osôb, ktorá je vo vecne podobnej situácii, pričom jediný rozdiel medzi oboma osobami je chránený dôvod. Na žalobcovi spočíva dôkazné bremeno, aby preukázal, že existujú osoby alebo skupiny osôb v podobnej situácii, ktorým sa dostáva priaznivejšieho zaobchádzania a že jediný rozdiel medzi nimi je chránený dôvod. Žalovaný je následne povinný preukázať, že k porušeniu zásady rovnosti nedošlo preto, lebo v skutočnosti nejde o osoby v podobnej situácii alebo preto, že zistený rozdiel v prístupe je odôvodnený objektívnymi faktormi, ktoré vôbec nesúvisia s diskrimináciou na základe žalobcom označeného chráneného dôvodu. V zmysle judikatúry Európskeho súdneho dvora (napr. vo veci Bilka-Kaufhaus GmbH, C-170/84, vo veci Danfoss, C-109/88) je žalobkyňa povinná preukázať prípad prima facie rozdielného zaobchádzania na základe zakázaného dôvodu.

1.15. Žalobkyňa podľa súdu prvej inštancie neunesla dôkazné bremeno, čoho dôsledkom je strata sporu - žalovaný jej tvrdenia úspešne vyvrátil. Počas celého konania neuviedla skutočnosť preukazujúce motiváciu konania žalovaného národom či jazykom žalobkyne, alebo iným diskriminačným dôvodom.

Ak aj žalobkyňa v rámci žaloby nepriamo spomenula niektorý z diskriminačných dôvodov, išlo o tvrdenie nenáležité, nevzbudzujúce ani len dôvodné podozrenie z možnej diskriminácie. Subjektívny názor žalobkyne na diskrimináciu jej osoby neodôvodňuje prijatie záveru, že vo vzťahu k nej mohlo dôjsť k diskriminačnému postupu - u žalobkyne ide o nespokojnosť so zákonnými rozhodnutiami žalovaného ako zamestnávateľa, čo prezentovala ako diskrimináciu s cieľom pomstiť sa jej. Jedným z princípov pracovného pomeru resp. výkonu práce vo verejnom záujme je princíp nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca. Žalobkyňa sa viackrát so sťažnosťami na zamestnávateľa obrátila na rôzne inštitúcie (Inšpektorát práce Bratislava, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Mesto Malacký a ďalšie) s tvrdeniami prakticky totožnými s tými, ktoré sú predmetom sporu.

1.16. Po doplatení náhrady časti funkčného platu nesprávne kráteného žalovaným žalobkyňa žalobu zobrala späť a súd prvej inštancie so súhlasom žalovaného konanie v tejto časti zastavil. Žalovaný bol v omeškaní s úhradou tohto záväzku, preto mu súd prvej inštancie uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni úroky z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 98,- € od 12. 10. 2016 do 5. 3. 2017, 5 % ročne zo sumy 98,- € od 12. 11. 2016 do 5. 3. 2017, 5 % ročne zo sumy 174,69 € od 12. 11. 2016 do 5. 3. 2017, 5 % ročne zo sumy 232,09 € od 12. 11. 2016 do 5. 3. 2017, 5 % ročne zo sumy 298,30 € od 12. 12. 2016 do 5. 3. 2017, 5 % ročne zo sumy 338,30 € od 12. 12. 2016 do 5. 3. 2017. Vo zvyšku úrokov z omeškania 5 % ročne zo sumy 338,30 € za každý jeden mesiac počnúc od 1. 1. 2016 do právoplatnosti rozsudku žalobu zamietol.

1.17. K požiadavke žalobkyne na zaplatenie nemajetkovej ujmy vo výške 2 000 eur súd prvej inštancie uviedol, že predpokladom úspešnosti uplatnenia nárokov podľa § 9 antidiskriminačného zákona je existencia protiprávneho diskriminačného konania, ujma vzniknutá týmto konaním a príčinná súvislosť medzi protiprávnym konaním a vzniknutou ujmou. Keďže sa žalovaný voči žalobkyni nedopustil diskriminačného konania, žaloba o zaplatenie nemajetkovej ujmy nebola dôvodná a súd prvej inštancie ju zamietol.

1.18. O náhrade trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP, keď žalobkyňa mala vo veci úspech len čiastočný (zastavenie konania procesne zavinil žalovaný), preto vyslovil, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

2.1. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací (v ďalšom aj „odvolací súd“) rozsudkom z 23. februára 2022 sp. zn. 15CoPr/3/2021 rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch I. a IV. potvrdil a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Stotožniac sa so skutkovými a právnymi závermi, ku ktorým dospel okresný súd, odvolací súd dodal (§ 387 ods. 1, 2 CSP) nezistiac v procesnom postupe súdu prvej inštancie žiadne vady, že súd prvej inštancie vykonal vo veci, z hľadiska žalobkyňou uplatneného práva, dostatočné dokazovanie, ktorého výsledky aj náležite v súlade s § 191 CSP zhodnotil; na skutkové zistenia aplikoval správne právne predpisy, z vykonaného dokazovania vyvodil správny právny záver a svoje rozhodnutie aj podrobne a náležite v súlade s § 220 ods. 2 CSP odôvodnil.

2.2. Odvolací súd uviedol, že pod pojmom diskriminácia možno vo všeobecnosti rozumieť zaujaté neuznávanie rovnosti rozlišovania osôb pri priznávaní práv, výhod a podobne. Diskriminácia môže spočívať v zámernom znevýhodňovaní a vytváraní nerovných podmienok. O diskrimináciu ide, ak dochádza k rozdielnemu zaobchádzaniu s jednotlivcami, ktorí sa nachádzajú v obdobných situáciách bez objektívneho a rozumného zdôvodnenia. Za objektívne a rozumné zdôvodnenie sa považuje zdôvodnenie sledujúce legálny cieľ a rešpektujúce rozumový rámec primeranosti medzi použitými prostriedkami a zamýšľaným cieľom. V prípade, že zo strany zamestnanca sú preukázané skutočnosti, z ktorých možno odvodiť, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, je povinnosťou zamestnávateľa preukázať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania nedošlo.

2.3. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. januára 2009 sp. zn. 3Cdo/171/2008, podľa ktorého „V prípade vnútroštátnych právnych úprav (§ 13 ods. 7 Zákonníka práce a § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona) platí, že dôkazné bremeno neťaží len a výlučne žalovanú stranu, ale ťaží aj žalobcu. Žalobca musí prioritne uniesť dôkazné bremeno ohľadne skutočností, z ktorých možno odvodiť, že došlo k priamej alebo nepriamej diskriminácii, resp. zásady rovnakého zaobchádzania. Žalobca musí tvrdiť a zároveň aj predložiť také dôkazy (uniesť dôkazné bremeno), z ktorých možno dôvodne usúdiť, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo. Súčasne musí tvrdiť, že pohnútkou diskriminačného konania je jeho rasa, či etnická príslušnosť (pôvod). Až následne

sa presúva dôkazné bremeno na žalovanú stranu, ktorá má právo preukazovať svoje tvrdenia, že neporušila zásadu rovnakého zaobchádzania. Uvedenú postupnosť prechodu dôkazného bremena zo žalobcu na žalovaného je potrebné pokladať za zrejmu a nespornú. To, či žalobca v takomto spore unesie svoje dôkazné bremeno záleží od výpovednej hodnoty ním predložených dôkazných prostriedkov. Strana žalobcu je preto na prvom mieste povinná preukázať zásah na prvý pohľad (prima facie), nepostačuje iba samotné tvrdenie žalobcu, či jeho vnútorné presvedčenie alebo vlastný pocit o takomto zásahu. Z uvedeného potom vyplýva, že predložené dôkazné prostriedky by mali mať takú výpovednú hodnotu, aby preukazovali existujúce objektívne okolnosti daného prípadu, pri ktorých bude možné už na prvý pohľad (prima facie) prijať záver o porušení zásady rovnakého zaobchádzania (t. j. o zásahu). Zároveň musí žalobca tvrdiť, že k nerovnakému zaobchádzaniu došlo v dôsledku pohnútky žalovaného o rasovej, či etnickej príslušnosti žalobcu; pohnútku (resp. motív) konania žalovaného žalobca nedokazuje. Ak žalobca nepreukáže, že s ním bolo zaobchádzané neobvyklým spôsobom, teda znevýhodňujúcim spôsobom (t. j. diskriminačne), nemôže byť v spore úspešný“.

2.4. Za diskriminačné označila žalobkyňa správanie žalovaného, ktorým ju žiadal, aby sa obmedzila na výučbu piesní v slovenskom a anglickom jazyku a nevyučovala ruské piesne, vystavil jej neobjektívne hodnotenie, nútil ju zotrvať na pracovisku aj v čase, za ktorý nedostala mzdu, prikázal jej prepisovať rozvrh hodín, opakovane vykonal na jej hodinách hospitácie, odmietol od nej preberať písomné podania, preto ich musela zasielať poštou, odmietol jej poskytnúť náhradné voľno atď. Podľa názoru odvolacieho súdu z uvedeného vyplýva, akoby žalobkyňa neakceptovala oprávnenie nadriadenej - riaditeľky žalovaného riadiť prácu na pracovisku. Riaditeľka konaním vo vzťahu k žalobkyni realizovala svoju základnú povinnosť vedúceho zamestnanca podľa § 82 písm. a) Zákonníka práce riadiť a kontrolovať prácu zamestnancov. Povinnosť žalobkyne ako zamestnanca plniť pokyny nadriadeného v súlade s právnymi predpismi je daná podľa § 81 písm. a) Zákonníka práce. Vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že by žalovaný k žalobkyni pristupoval inak ako k ostatným zamestnancom, alebo by žalovaný poukazoval na národnosť, jazyk alebo vek žalobkyne. Za diskrimináciu zo strany žalovaného nemožno považovať sťažnosti rodičov detí navštevujúcich žalovaného, ktorí vyhodnotili správanie žalobkyne ako nevhodné a neprofesionálne. Ak vzhľadom na aj ďalšie nedostatky k práci žalobkyne (napr. porušenie zákazu navštevovať s deťmi mimoškolské koncertné predstavenia v sobotu, v nedeľu, ktoré v konaní sporné nebolo) po doručení sťažností rodičov detí navštevujúcich žalovaného, riaditeľka žalovaného usmerňovala, resp. kontrolovala prácu žalobkyne, realizovala svoju základnú povinnosť vyplývajúcu zo Zákonníka práce. Výstavenie rozdielneho hodnotenia práce žalobkyne ako v predchádzajúcom období rovnako nemožno považovať za diskrimináciu, ide opäť o realizáciu základných povinností vedúceho zamestnanca. Ani žiadosť o predloženie osvedčenia o vykonaní skúšky z jazyka slovenského nie je diskriminačným správaním žalovaného. Ovládanie štátneho jazyka sa v súlade s § 11 ods. 1 zák. č. 317/2009 Z. z. preukazuje dokladom o vykonaní skúšky zo štátneho jazyka, ktorú pedagogický zamestnanec predkladá zamestnávateľovi. Vyžadovanie splnenia zákonnej povinnosti od zamestnanca nemožno považovať za diskriminačné správanie zo strany zamestnávateľa ani v prípade, že zamestnanec už uvedený doklad v predchádzajúcom období zamestnávateľovi predložil.

2.5. K tvrdenej diskriminácii z dôvodu veku odvolací súd uviedol, že žalobkyni bola daná výpoveď z pracovného pomeru z dôvodu nadbytočnosti po tom, čo v dôsledku organizačnej zmeny bolo zrušené jej pracovné miesto. Žalovaný jej ponúkol iné voľné pracovné miesto, ktoré žalobkyňa odmietla. K výpovedi z pracovného pomeru pristúpil žalovaný aj u iných zamestnancov. Odvolací súd poukázal na to, že o výbere zamestnanca, ktorý je nadbytočný, rozhoduje výlučne zamestnávateľ a ani súd nie je oprávnený rozhodnutie zamestnávateľa o nadbytočnosti zamestnanca preskúmať.

2.6. Ani pri priradení do nižšej platovej triedy žalobkyňa nepreukázala podstatu diskriminačného konania vo vzťahu k nej, teda že k nej žalovaný v tejto otázke pristupoval inak ako k ostatným zamestnancom.

2.7. Odvolací súd skonštatoval, že súdom prvej inštancie vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že by žalovaný k žalobkyni pristupoval inak ako k ostatným zamestnancom, ani konanie, ktorým by žalovaný poukazoval na národnosť, jazyk alebo vek žalobkyne. V tejto súvislosti opätovne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/171/2008.

2.8. Pri odvolacej námietke hodnotenia dôkazov súdom prvej inštancie odvolací súd poukázal na to, že do práva na spravodlivý súdny proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04). Právo na spravodlivý súdny proces neznamena ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný,

teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/04). Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd nepatrí ani právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov predkladaným účastníkom konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

2.9. Výrok rozsudku súdu prvej inštancie o trovách konania odvolací súd ako vecne správny potvrdil, keď ani jedna zo strán konania, vzhľadom na čiastočné zastavenie konania, spôsobené žalovaným, nebola v konaní plne úspešná.

2.10. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1, § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. Žalovanému, ktorý mal v odvolacom konaní plný úspech, priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

3.1. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie tvrdiac existenciu dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. f) a 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku. Iba pre úplnosť dovolací súd udáva, že dovolaciemu prieskumu nepodliehali výroky rozsudku súdu prvej inštancie nenapadnuté odvolaním.

3.2. Vaďu zmätočnosti dovolaním napadnutého rozsudku žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) videla v jeho nedostatočnom odôvodnení, arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti. Odvolaciemu súdu vytkla, že sa obmedzil len na zhrnutie skutkového stavu veci a poukázal na vecnú správnosť rozsudku súdu prvej inštancie (ktorú označila ako údajnú), ale dostatočne nereagoval na odvolacie dôvody námietky žalobkyne ohľadom viacnásobných prvkov šikanózneho správania sa žalovaného, nadmerného zasahovania do jej súkromného života, neodôvodnených zmien v pracovnom zaradení žalobkyne, ktorého dôsledkom bolo jej zaradenie do nižšej platovej triedy. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku čo i len formálne nespomenul, ako zodpovedal otázku prenosu povinnosti preukázať, že v rovnakej situácii sa z dôvodu príslušnosti žalobkyne k ruskej etnicite a z dôvodu jazyka nesprával odlišne ako k iným zamestnancom, t. j. v súvislosti s prenosom dôkazného bremena na žalovaného. Odvolací súd odkázal na obsah odôvodnenia súdu prvej inštancie, pričom odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu podľa dovolateľky obsahuje „pramálo konkrétnych odpovedí na konkrétnu argumentáciu žalobkyne“. Súd prvej inštancie ani odvolací súd neposkytli stanovisko k tvrdeniu žalobkyne, ktorá za diskriminačný krok považovala aj to, že riaditeľka žalovaného zakázala administratívnej pracovníčke prijímať len podania od žalobkyne. Ani ku skutočnosti, že v auguste 2016 žalobkyňa dostala za úlohu vypracovať časovo tematické plány predmetu hra na klavír pre prvý až štvrtý ročník štúdia pre dospelých za 14 dní, pričom v predchádzajúcom období dostali zamestnanci na podobnú prácu 4 mesiace, sa odvolací súd nevyjadril. Nepovšimnuté zo strany odvolacieho súdu zostali podľa dovolateľky neodôvodnené zmeny v jej pracovnom zaradení majúce za následok opakované zníženie jej platu. Okresný súd v dôsledku nevypovedania svedkyne H. Z. vzal za nepreukázané zdravotné následky žalobkyne v dôsledku dlhodobého nerovnakého zaobchádzania, šikany, mobbingu, čo je v rozpore s vykonanými dôkazmi, napríklad predloženou PN-kou, pričom odvolací súd sa ani s touto zásadnou argumentáciou nevysporiadal. Na rozdiel od ostatných učiteľov si žalobkyňa nemohla vyhotoviť svoj rozvrh hodín, najmä pokiaľ išlo o individuálne vyučovanie. Odvolací súd podľa dovolateľky náležite neodôvodnil záver, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno a žalovaný jej tvrdenia úspešne vyvrátil. Odvolací súd teda porušil aj svoju povinnosť podľa § 387 ods. 3 Civilného sporového poriadku.

3.3. Dovolateľka argumentovala, že odvolací súd neodôvodnil, prečo pri rozhodovaní o náhrade trov konania neprihliadol na antidiskriminačný charakter sporu, v ktorom žalobkyňa vystupuje ako slabšia strana, a prečo neaplikoval § 257 CSP. V zmysle ustálenej judikatúry je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Žalobkyňa svojou žalobou nesledovala bezúspešný výkon práva. Má za to, že samotný charakter antidiskriminačného sporu napĺňa hypotézu § 257 CSP.

3.4. Vo vzťahu k § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka za právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, označila v podstate otázku vymedzenia nositeľa dôkazného bremena v

antidiskriminačnom spore. S poukazom na obrátené dôkazné bremeno a presvedčenie, že žalobkyňa dostatočne preukázala, že voči nej boli zo strany žalovaného vykonané opatrenia, ktoré neboli vykonané voči iným zamestnancom, dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie odvolacím súdom povinnosti žalobkyne uniesť dôkazné bremeno, ktoré v antidiskriminačnom spore podľa jej tvrdení zaťažuje žalovaného, nie žalobkyňu. Závery rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 21. januára 2009 sp. zn. 3Cdo/171/2008, z ktorého vychádzal odvolací súd, boli podľa žalobkyne prekonané následnou praxou dovolacieho súdu. Citovala z rozsudku dovolacieho súdu sp. zn. 5Cdo/91/2019, v ktorom dovolací súd uviedol, že „pokiaľ žalobca v civilnom sporovom konaní o žalobe podanej podľa § 11 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (antidiskriminačný zákon) predloží súdu dôkazy, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že žalovaný sa k nemu správal tak, že tým porušil zásadu rovnakého zaobchádzania v zmysle tohto zákona, dochádza k tzv. obráteniu dôkazného bremena, pri ktorom je na žalovanom, aby preukázal, že zásadu rovnakého zaobchádzania neporušil.“ Uviedla, že súd musí byť presvedčený o tom, že jediným odôvodneným vysvetlením rozdielneho zaobchádzania je chránená charakteristika obete, ako napríklad pohlavie alebo rasa. Keďže údajný páchatel' má informácie potrebné na dokázanie sťažnosti, antidiskriminačné právo povoľuje, aby sa dôkazné bremeno rozdelilo s údajným páchatel'om. Poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 01. decembra 2015 sp. zn. III. ÚS 90/2015, v zmysle ktorého je z povahy veci vylúčené preukázať motiváciu žalovanej strany, preto je zjavne nesplniteľná požiadavka, aby žalujúca strana musela preukázať, že bola diskriminovaná práve a výlučne pre svoj rasový (etnický) pôvod, a nie z iného dôvodu. Preto podľa § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona postačuje oznámiť konajúcemu súdu skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo. Podľa dovolateľky odvolací súd ústavne nekonformne aplikoval zásadu prenosu dôkazného bremena na žalovaného; tento mal byť zaťažený povinnosťou preukázať, že zásadu rovnakého zaobchádzania neporušil.

4. Žalovaný sa k dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Z ustanovenia § 420 písm. f) CSP vyplýva, že dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že iba skutočnosť, že sa dovolateľ nestotožňuje s právnym názorom odvolacieho súdu nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06).

8. K námietkam žalobkyne týkajúcim sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Medzi princípy riadneho a spravodlivého procesu vylučujúce ľubovôľu pri rozhodovaní patrí aj povinnosť súdu

presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP, § 393 ods. 2 CSP, I. ÚS 243/2007). Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov - od 01. júla 2016 strán sporu (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11).

9. Dovolateľka prejavila nespokojnosť s tým, že „odvolací súd sa už tradične v Napádanom potvrdzujúcom rozsudku spoľahol na odkaz na obsah odôvodnenia súdu prvej inštancie ...“. Dovolací súd musí pripomenúť, že podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. V nadväznosti na to ustanovenie § 387 ods. 2 CSP dáva odvolaciemu súdu možnosť, ak sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením (odvolaním) napadnutého rozhodnutia, obmedziť sa v odôvodnení rozsudku len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (tzv. skrátené odôvodnenie rozsudku). Táto forma odôvodnenia spĺňa požiadavky kladené na odôvodnenie rozhodnutia z pohľadu práva na spravodlivé súdne konanie (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 1296). Aj v zmysle judikatúry ESLP sa odvolací súd v zásade môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia rozsudku nižšieho súdu (Helle v. Fínsko). V kontexte uvedeného dovolacie tvrdenie o tradičnom spoľahnutí sa odvolacieho súdu na odkaz na obsah odôvodnenia (rozsudku) súdu prvej inštancie vyznieva nenáležito.

10. Vo vzťahu k dovolateľkou tvrdeným konkrétnym pochybeniam súdov nižších inštancií pri odôvodňovaní ich rozsudkov sa žiada v prvom rade upozorniť na to, že dovolací súd pri takto vymedzenom dovolacom dôvode (nedostatok riadneho odôvodnenia), ktorým je vzhľadom na charakter dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku striktnie viazaný (§ 440 CSP) tým skôr, že dovolanie je spísané odborne spôsobilou osobou advokáta, nepreskúmava proces hodnotenia dôkazov (vady v procese dokazovania dovolaním namietané neboli) a nemôže preskúmavať správnosť skutkových záverov (z dôvodu viazanosti skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd - § 442 CSP). Potrebné je tiež zdôrazniť, že z práva na spravodlivé súdne konanie síce vyplýva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán, ale len tými, ktoré majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993). Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (v ďalšom texte aj „ESLP“) nevyžaduje, aby v odôvodnení rozhodnutia bola daná odpoveď na každý argument strany, teda aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný. Špecifická odpoveď sa vyžaduje iba vo vzťahu k argumentu, ktorý je pre spor rozhodujúci (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

11. Dovolateľka uviedla, že sa sudy nevysporiadali s jej tvrdeniami o nerovnakom zaobchádzaní, ktoré malo spočívať v zákaze prijímania písomných podaní administratívnou pracovníčkou školy len od žalobkyne, v úlohe vypracovať časovo-tematické plány hry na klavír pre 1. - 4. ročník štúdia pre dospelých za 14 dní, v zmenách v pracovnom zaradení žalobkyne spojených s postupným znižovaním jej platu a odvolací súd porušil povinnosť danú v § 387 ods. 3 CSP (zaoberať sa aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a v odôvodnení sa vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní).

12. Po preskúmaní obsahu spisu a odôvodnení rozsudkov súdov nižších inštancií dovolací súd dospel k záveru, že k porušeniu práva dovolateľky na spravodlivý proces pre takto tvrdené nedostatky odôvodnení rozsudkov resp. pre nesplnenie povinnosti podľa § 387 ods. 3 CSP odvolacím súdom nedošlo.

13. Súd prvej inštalácie vysvetlil, že k diskriminácii (nerovnakému zaobchádzaniu) dochádza vtedy, ak sa s osobou zaobchádza nepriaznivo v porovnaní so spôsobom, akým sa zaobchádzalo alebo by sa zaobchádzalo s ostatnými v podobnej situácii a jediným a výlučným dôvodom nepriaznivého zaobchádzania je, že konkrétna charakteristika, ktorej sú tieto osoby nositeľom, spadá do „chránených dôvodov“. Žalovaný je následne povinný preukázať, že k porušeniu zásady rovnosti nedošlo, lebo v skutočnosti pri porovnaní s inými osobami nejde o osoby v podobnej situácii, alebo zistený rozdiel v prístupe je odôvodnený objektívnymi faktormi, ktoré vôbec nesúvisia s diskrimináciou na základe žalobcom označeného „chráneného dôvodu“. Následne okresný súd konkretizoval, z ktorých skutočností vyvodil (pozri body 1.4. až 1.8. a 1.10, 1.11. tohto rozsudku), že žalovaný neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania (hodnoteniami žalobkyne, zákazom návštev mimoškolských koncertných predstavení v sobotu, v nedeľu so žiakmi, prepisovaním triednych kníh, podozrievaním z nedodržiavania pracovného času, hospitáciami, znížením platu, ktoré viedli k zhoršeniu zdravotného stavu žalobkyne) a nedopustil sa diskriminácie z dôvodu príslušnosti k národnosti a z dôvodu jazyka (obmedzenie výuky na piesne v slovenskom a anglickom jazyku, predloženie osvedčenia o vykonaní skúšky zo slovenského jazyka z 02. marca 1988, ktoré nenahrádza doklady o kvalifikácii na vyučovanie slovenského jazyka ako predmetu) ani z dôvodu veku (žalovaný rovnako ako so žalobkyňou zaobchádzal aj s ostatnými staršími kolegami, k výpovedi alebo inému spôsobu skončenia pracovného pomeru došlo i u iných zamestnancov, žalobkyni žalovaný po prijatí organizačnej zmeny ponúkol iné voľné pracovné miesto, ktoré odmietla, v dôsledku čoho jej bola daná výpoveď pre nadbytočnosť). Vo vzťahu k diskriminačnému dôvodu oznámenie inej protispoločenskej činnosti žalobkyňa ani neuviedla, akej ňou nahlásenej protispoločenskej činnosti sa mal žalovaný údajne dopustiť. Okresný súd uzavrel, že ak sa v odôvodnení nezaoberal konkrétnou námietkou strán konania, urobil tak s odkazom na judikatúru ESLP preto, že daný argument a odpoveď naň nepovažoval pre rozhodnutie za rozhodujúce.

14. Odvolací súd (v bode 8.8. odôvodnenia jeho rozsudku) uviedol, že: „Za diskriminačné označila žalobkyňa správanie žalovaného... odmietol prebrať od nej písomné podania, preto ich musela zasielať poštou, prikázal jej prepisovať rozvrh hodín, ... atď.“ Podľa názoru odvolacieho súdu z uvedeného vyplýva, akoby žalobkyňa neakceptovala oprávnenie riaditeľky žalovaného ako nadriadenej riadiť prácu na pracovisku. Povinnosť žalobkyne ako zamestnanca plniť pokyny nadriadeného v súlade s právnymi predpismi je pritom daná v § 81 písm. a) Zákonníka práce. Odvolací súd uzavrel, že dokazovaním vykonaným pred súdom prvej inštalácie nebolo preukázané, že by zo strany žalovaného dochádzalo ku konaniu, ktorým by k žalobkyni pristupoval inak ako k ostatným zamestnancom, alebo ktorým by žalovaný poukazoval na národnosť, jazyk alebo vek žalobkyne; odvolací súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/171/2008.

15. Z odôvodnení rozsudkov okresného a odvolacieho súdu vyplýva, že sa zaoberali ako odmietnutím preberania písomných podaní od žalobkyne, tak prepisovaním rozvrhu hodín či zmenou pracovného zaradenia žalobkyne spojenou so znížením jej platu, v niektorých častiach síce stručne, ale v rozsahu postačujúcom pre rozhodnutie sporu. Hoci sa sudy výslovne nevyjadrili k tvrdeniu žalobkyne o uložení povinnosti vypracovať časovo-tematické plány hry na klavír pre 1. - 4. ročník štúdia pre dospelých za 14 dní, podľa dovolacieho súdu v kontexte celého odôvodnenia rozsudkov (so záverom o plnení pokynov vedúceho zamestnanca nepredstavujúcich diskrimináciu na základe žalobkyňou označených „chránených dôvodov“) nejde o taký nedostatok odôvodnenia, ktorého následkom by bolo porušenie práva žalobkyne na spravodlivý proces. Aj Európsky súd pre ľudské práva (Vétrenko v. Moldavsko) akcentuje, že vnútroštátne sudy sa majú z hľadiska čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd zaoberať „najdôležitejšími argumentmi vznesenými účastníkmi konania“ a uviesť dôvody „pre prijatie alebo odmietnutie týchto (t. j. najdôležitejších, pozn. dovolacieho súdu) argumentov“, pričom „rozsah, v ktorom sú sudy povinné uviesť dôvody sa môže meniť v závislosti od osobitných okolností prípadu ...“. V posudzovanom spore nemožno prehliadať, že k zamietnutiu žaloby ako celku došlo pre nepreukázanie porušenia zásady rovnakého zaobchádzania resp. diskriminačného konania žalovaného voči žalobkyni z ňou tvrdených diskriminačných dôvodov (národnosť, jazyk, vek, oznámenie protispoločenskej činnosti).

16. Dovolateľka tvrdila, že sa odvolací súd nevysporiadal s jej argumentáciou, že okresný súd v dôsledku nevypovedania svedkyne H. Z. vzal za nepreukázané „zdravotné následky žalobkyne v dôsledku dlhodobého nerovnakého zaobchádzania, šikany, mobbingu, čo je v rozpore s vykonanými dôkazmi, napríklad predloženou PN-kou“ (zrejme mala na mysli potvrdenie o dočasnej práceneschopnosti, pozn. dovolacieho súdu). Tu dovolací súd upriamuje pozornosť na obsah spisu a zistenie súdu prvej inštancie (uvedené v bode 55. odôvodnenia jeho rozsudku) vyplývajúce z obrany žalovaného, ktorý predložil potvrdenie o dočasnej práceneschopnosti žalobkyne zo 06. októbra 2016, kedy táto bola uznaná práceneschopnou s diagnózou I 839 (varixy dolných končatín bez vredu alebo zápalu). Súd prvej inštancie uviedol, že žalobkyňa za účelom preukázania svojho zdravotného stavu spočiatku navrhovala vypočúť všeobecnú lekárku H. Ľ. Z. a svedkov J. F., H. J. D.Z., A. U. E., H. C. L. Š., neskôr od ich výsluchu upustila, u niektorých (J. F., H. C. L. Š.) pre námietku žalovaného o ich nedôveryhodnosti, u H. Ľ. Z. s odôvodnením, že táto jej to „odmietla prísť na súd dosvedčiť“. Odvolací súd sa odkazom na § 387 ods. 2 CSP s dôvodmi rozsudku uvedenými súdom prvej inštancie (teda aj v tejto časti) stotožnil.

17. Ako vadu zmätočnosti dovolateľka vychádzajúc z rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/17/2009, 5Cdo/67/2010 a 3MCdo/46/2012 napokon namietla absenciu dôvodov, pre ktoré odvolací súd pri rozhodovaní o náhrade trov odvolacieho konania neaplikoval § 257 CSP tvrdiac, že dôvodom hodným osobitného zreteľa je už iba samotný charakter antidiskriminačného sporu. K uvedenému dovolací súd udáva, že označené rozhodnutia sa zaoberali aplikáciou ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016 (ďalej aj „OSP“), podľa ktorého ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, nemusí súd výnimočne náhradu trov konania celkom alebo sčasti priznať. V uznesení sp. zn. 5Cdo/67/2010 dovolací súd uviedol, že odvolací súd aplikujúci § 150 OSP svoje rozhodnutie nedostatočne zdôvodnil, keď poukázal iba na predmet konania. V uznesení sp. zn. 2MCdo/17/2009 dovolací súd konštatoval, že odvolací súd v rozhodnutí podľa § 150 OSP neposúdil celý komplex okolností relevantných pre rozhodovanie o náhrade trov konania podľa tohto zákonného ustanovenia a v uznesení sp. zn. 3MCdo/46/2012 najvyšší súd súdom nižších inštancií vytkol, že vychádzajúc z nesprávnej interpretácie § 150 ods. 1 OSP nezisťovali v celej šírke komplex všetkých okolností relevantných pre rozhodovanie o náhrade trov konania podľa tohto ustanovenia a záver o jeho neaplikovateľnosti založili len na posúdení jednej z viacerých okolností, ktorú však neposúdili náležite.

18. Dovolací súd po zistení, že konanie pred súdom prvej inštancie ani konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľkou namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP, ani porušením povinnosti odvolacieho súdu podľa § 387 ods. 3 CSP (všetky relevantné skutočnosti v odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie uvedené boli) pristúpil k posúdeniu dovolania z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Uplatniac dovolací dôvod vymedzený v § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka namietala, že odvolací súd nesprávne právne posúdil ustanovenia antidiskriminačného zákona stanovujúce tzv. obrátené dôkazné bremeno.

20. Dovolací súd pripomína, že právnou istotu nastolenú právoplatným súdnym rozhodnutím možno v právnom štáte narušiť len v nevyhnutnom rozsahu a výnimočne, preto je dovolanie mimoriadnym opravným prostriedkom. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je prípustné iba proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia v dovolaní nastolenej právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Najvyšší súd k tomu v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017 a 7Cdo/140/2017) uviedol, že „v dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP by mal dovolateľ: a) konkretizovať právnú otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky

odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, c) uviesť, ako mala byť táto otázka správne riešená“.

21. Podľa § 11 ods. 2 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v platnom znení žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca oznámi súdu skutočnosť, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.

22. Vychádzajúc z citovanej právnej normy dovolateľka namietla nesprávne právne posúdenie obráteného dôkazného bremena v podobe odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu odvolacím súdom nesúhlasiac s jeho odkazom na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/171/2008. Argumentačne dovolateľka svoj nesúhlas podporila tvrdením o prekonaní tam vysloveného právneho názoru odkazom na rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 5Cdo/91/2019.

23. V dovolacom konaní vedenom Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 3Cdo/171/2008 v uznesení z 21. januára 2009 dovolací súd uviedol, že dôkazné bremeno neťaží len a výlučne žalovanú stranu, ale ťaží aj žalobcu, ktorý musí tvrdiť a zároveň aj predložiť také dôkazy (uniesť dôkazné bremeno), z ktorých možno dôvodne usúdiť, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo. Súčasne musí tvrdiť, že pohnútkou diskriminačného konania je jeho rasa, či etnická príslušnosť (pôvod); pohnútku (resp. motív) konania žalovaného žalobca nedokazuje. Až následne sa presúva dôkazné bremeno na žalovanú stranu, ktorá má právo preukazovať svoje tvrdenia, že neporušila zásadu rovnakého zaobchádzania. Strana žalobcu je preto povinná preukázať „zásah na prvý pohľad“ (prima facie), nepostačuje iba vnútorné presvedčenie alebo vlastný pocit žalobcu o takomto zásahu. Ak žalobca nepreukáže, že s ním bolo zaobchádzané neobvyklým spôsobom, teda znevýhodňujúcim spôsobom (t. j. diskriminačne), nemôže byť v spore úspešný. Žiada sa objasniť, že predmetom sporu bola ochrana osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka za súčasnej aplikácie § 11 ods. 2 zák. č. 365/2004 Z. z. účinného do 31. marca 2008 a antidiskriminačných ustanovení Zákonníka práce.

24. Predmetom konania vedeného Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 5Cdo/91/2019 bolo určenie, že konaním žalovanej došlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania a žalobcovia boli vystavení priamej diskriminácii na základe ich etnického pôvodu. Dovolací súd v rozsudku z 29. júna 2021 uviedol, že v konaní podľa antidiskriminačného zákona platí zásada tzv. obráteného dôkazného bremena, kde je ten, koho poškodená osoba žaluje, povinný preukázať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania nedošlo. Ďalej potom musí poškodený tvrdiť, že znevýhodňujúce zaobchádzanie bolo motivované na základe rasového alebo aj etnického pôvodu. Túto motiváciu preukazovať nemusí, tá sa v prípade dôkazu odlišného zaobchádzania predpokladá, je však vyvrátiteľná, ak sa preukáže (dokazovaním) opak. Domnienku prípadného porušenia zásady rovnakého zaobchádzania môže žalovaný vyvrátiť, ak preukáže, že namietané konanie, resp. opomenutie sledovalo oprávnený záujem, bolo objektívne odôvodnené, primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

25. V posudzovanom spore súdy nižších inštancií odkazovali na rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/171/2008 (ktoré rieši otázku presunu dôkazného bremena v antidiskriminačnom spore v zmysle § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona účinného do 31. marca 2008) a uzavreli, že dovolateľka neuniesla dôkazné bremeno. Z obsahu spisu je ale nad akúkoľvek pochybnosť zrejmé, že súdy nižších inštancií aplikovali ustanovenie § 11 ods. 2 antidiskriminačného zákona v znení účinnom od 01. apríla 2008 (čo nenamietala ani dovolateľka) zakotvujúce obrátené dôkazné bremeno (bod 28. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie) a v jeho zmysle aj fakticky postupovali. Žalovaný totiž v reakcii na tvrdenia žalobkyne preukazoval a preukázal, že sa nedopustil diskriminácie žalobkyne z dôvodu jej národnosti, jazyka, veku alebo oznámenia protispoločenskej činnosti. Nemožno teda povedať, že by súdy nedodržali ustanovenia o obrátenom dôkaznom bremene, pokiaľ dali príležitosť žalovanému, aby sa k žalobkyňou tvrdenému diskriminačnému konaniu vyjadril a ním predložené dôkazy vyhodnotili tak, že mu dali za pravdu. Inak povedané, súdy postupnosť prechodu dôkazného bremena zo žalobkyne na žalovaného uvedenú v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/91/2019 v okolnostiach prípadu aplikovali, preto nemožno hovoriť o

ich odklone od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

26. Dovolací súd uzatvára, že na základe dôvodov uvedených dovolateľkou, posudzujúc jej dovolanie aj podľa obsahu (§ 124 CSP) dospel k záveru, že je daná prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP aj § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale dovolanie nie je dôvodné. Dovolací súd v konaní pred súdmi nižších inšancií odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení dovolateľkou nastolených právnych otázok nezistil, čo by zakladalo odmietnutie jej dovolania. Vzhľadom na súčasne uplatnený dovolací dôvod spočívajúci v tvrdení existencii vady zmätočnosti, ktorá by bola porušením práva žalobkyne na spravodlivý proces a naplnenie ktorého dovolací súd nezistil, však dovolací súd dovolanie žalobkyne po prejednaní bez pojednávania (§ 443 CSP časť vety pred bodkočiarkou) podľa § 448 CSP zamietol.

27. Vo vzťahu k zrušujúcemu výroku tohto rozsudku dovolací súd udáva, že podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci a podľa 2. odseku tejto právnej normy ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo. Ide o normatívne vyjadrenie zásady úspechu, ktorou sa v civilnom sporovom konaní riadi rozhodovanie o náhrade trov konania. Úspech vo veci sa zisťuje porovnaním petitu s enunciátom rozhodnutia vydaného súdom. Ak strana nemá plný úspech vo veci, vo všeobecnosti platí, že súd náhradu trov konania pomerne rozdelí. Súd ale môže zmierniť dôsledky právnych noriem upravujúcich náhradu trov konania za použitia § 257 CSP, v zmysle ktorého súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Medzi nástroje dotvárania práva patrí aj sudcovský výklad zákona v prípadoch, ak právna norma nepamätá na určitú skutočnosť. Dochádzať k nemu môže len v medziach ustanovených všeobecnými podmienkami uvedenými v zákone, kedy súd môže dôjsť k inému záveru o náhrade trov konania, než by plynul z použitia všeobecných zásad náhrady trov konania. Civilný sporový poriadok vyžaduje pre realizáciu sudcovského moderačného práva, aby v danom prípade išlo o výnimočné okolnosti a dôvody hodné osobitného zreteľa. Žalobkyňa v dovolaní tvrdí, že odvolací súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania neprihliadol na špecifickosť charakteru súdneho konania a postavenie žalobkyne ako slabšej strany sporu. Dovolací súd z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu nezistil, či a akým spôsobom bral pri rozhodovaní o náhrade trov konania do úvahy uvedenú skutočnosť a či skúmal aj prípadnú existenciu ďalších zvláštnych okolností hodných osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri rozhodovaní o náhrade trov konania prihliadať, čo odvolací súd naprávi v novom rozhodnutí o uvedenej otázke. Dovolací súd preto rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o trovách odvolacieho konania zrušil a v tomto rozsahu mu vec vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP). Zároveň zdôrazňuje, že odôvodnenie rozhodnutia, v ktorom je ustanovenie § 257 CSP aplikované, by malo byť precízne, pričom ex lege sa vyžaduje, aby boli bezpečne preukázané skutočnosti, na základe ktorých je toto ustanovenie aplikované.

28. Tento rozsudok prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.